

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

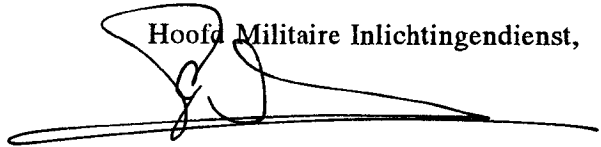
Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/1077	02 mei 95

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 20/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/1077 d.d. 02 mei 1995

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. ██████████**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol ██████████ d.t.v. HPMV

INTERN:

**HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
~~etc~~
Archief**

**Bijlagen
één (1)**

**Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer
070 - 3 18**

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCH FöderATIE

20/95

(Afgesloten 021400 MEI 1995)

Conclusie/voorzicht

Pogingen om het bestand in Bosnië-Herzegovina te verlengen, zijn op niets uitgelopen. Het is echter niet te verwachten dat deze mislukking zal leiden tot nieuwe grootschalige offensieve operaties van Moslims en Serviërs.

Sinds enige tijd zijn er aanwijzingen dat de Moslims onder meer beogen de daadwerkelijke controle te verwerven over voor militaire verbindingen essentiële locaties, zelfs ten koste van vele slachtoffers. Het heeft er alle schijn van dat zij hopen deze verbindingsposten zelf in gebruik te nemen.

De Veiligheidsraad heeft besloten het mandaat van de VN-macht in Kroatië zodanig bij te stellen dat in belangrijke mate wordt tegemoet gekomen aan de wensen van de Kroatische regering. Met name het voornemen om de grensovergangen tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina te controleren, zal echter tot Servische obstructie leiden.

Kroatische eenheden hebben operaties ingezet tegen (de voormalige) UNPA-west. Deze operaties volgen op een serie wederzijdse provocaties en hebben in ieder geval tot doel de snelweg Zagreb-Belgrado onder Kroatische controle te krijgen. Vermoedelijk heeft het Kroatische regime tot deze operaties besloten onder druk van de interne publieke opinie en hoopt zij de terugkeer van een aantal oorspronkelijke Kroatische bewoners naar het betreffende gebied te bewerkstelligen. Het is echter vooralsnog onzeker of Kroatië in dit stadium beoogt geheel west-Slavonië te veroveren in het licht van de escalatie-risico's die zo'n streven met zich mee zou brengen.

Bosnië-Herzegovina

De leden van de internationale Contactgroep hebben de afgelopen week een laatste poging gedaan om een verlenging te bewerkstelligen van het -overigens toch al voortdurend geschonden- bestand in Bosnië-Herzegovina, dat tot 30 april geldig was. De Bosnische regering had aangegeven niet tegen een (tijdelijke) verlenging van het bestand te zijn, maar stelde daaraan voor de Serviërs onaanvaardbare voorwaarden. Dezen hebben het afgelopen weekeinde op hun beurt aangegeven dat voor hen een verlenging van het bestand slechts bespreekbaar is indien de internationale sanctiemaatregelen tegen "Joegoslavië" en de daarmee samenhangende gedeeltelijke blokkade van het handelsverkeer tussen dat land en de Bosnisch-Servische gebieden (RS) worden opgeheven. De Contactgroep heeft pogingen aangekondigd om alsnog een nieuw bestand te bewerkstelligen, maar de kans op succes lijkt vooralsnog gering. De Bosnische premier Silajdzic heeft de internationale bemiddelaars wèl toegezegd dat de Bosnische eenheden slechts tot actie zullen overgaan indien zij zelf worden aangevallen. Betwijfeld wordt echter of deze toezegging in de praktijk zal worden nageleefd. De afgelopen weken is het initiatief tot offensieve militaire acties in de meeste gevallen van de Bosnische eenheden uitgegaan.

In het verleden hebben Bosnisch-Servische topmilitairen bedreigd met een aanzienlijke intensivering van de strijd in de republiek. Denkbaar is dat zij dit ook in de huidige context overwogen om het militaire initiatief, dat de afgelopen maanden vooral aan Bosnische zijde heeft gelegen, weer naar zich toe te trekken. Doel zou kunnen zijn daardoor een op wat langere termijn dreigend overwicht van de Moslims, die het afgelopen jaar hun uitrusting en organisatie al aanzienlijk hebben verbeterd, te voorkomen. De mogelijkheden hiertoe lijken echter beperkt, gezien het relatieve tekort aan infanterie aan Bosnisch-Servische zijde. Wèl is een toename van de beschietingen op Moslim-burgerdoelen met behulp van artillerie denkbaar.

Anderzijds hebben de Moslims ook weinig reden om de militaire druk op de VRS op grote schaal en op meerdere fronten op te voeren. De afgelopen maanden is hun streven erop gericht geweest de Servische linies door middel van een aantal gelijktijdig uitgevoerde, maar relatief kleinschalige operaties onder druk te zetten om de VRS te dwingen hun reserves aan te spreken en de (zware) wapens over een groot aantal plaatsen te verspreiden. Daarmee hopen de Moslims lokale doorbraken te kunnen forceren. Deze wijze van optreden zal waarschijnlijk door de Moslims ook in de afzienbare toekomst worden gevolgd. Grote offensieven zijn ook minder waarschijnlijk omdat de Moslims omvangrijke tegenacties van Servische kant en een mogelijke openlijke "Joegoslavische" interventie ten gunste van de VRS zullen willen vermijden.

De Bosnische premier Silajdzic heeft onlangs de vrees uitgesproken dat president Izetbegovic onder té sterke invloed staat van de Bosnische strijdkrachten. Aanleiding was een uitspraak van Izetbegovic, dat

een voortzetting van de strijd in Bosnië-Herzegovina gewenst is. Volgens Silajdzic is deze uitspraak ingegeven door Delic, die in de visie van Silajdzic de capaciteiten van zijn eigen eenheden zou overschatten. Overigens gaf ook Silajdzic aan dat een voortzetting van de strijd het meest waarschijnlijk is; hij stelde bij Delic te hebben aangedrongen op maatregelen om het aantal slachtoffers onder de Bosnische strijdkrachten en burgerbevolking zo veel mogelijk te beperken, maar gaf aan te betwijfelen of zijn pleidooi het gewenste effect zou hebben. Deze uitspraak onderstreept de verdeeldheid tussen Izetbegovic enerzijds en Silajdzic anderzijds. Er waren in het verleden geruchten dat het ontslag van de premier op handen zou zijn, maar Izetbegovic acht zich waarschijnlijk aangewezen op Silajdzic, die met name bij het gematigde, meer seculier georiënteerde deel van de Bosnische bevolking zeer populair is.

De afgelopen dagen is sprake van een opleving van de gevechten in de westelijke enclave rond Bihac, waar het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic met Servische steun strijd levert tegen Bosnische regeringstroepen en daarbij zijn posities geleidelijk verbetert. Naar verluidt hebben de afgelopen dagen opnieuw Kroatisch-Servische eenheden de grens met Bosnië-Herzegovina overschreden. Ook hebben (vermoedelijk) Kroatisch-Servische gevechtsvliegtuigen bombardementen uitgevoerd op het zuidelijke deel van de enclave; overigens naar het zich laat aanzien zonder het Bosnische luchtruim te schenden. Volgens recente indicaties vormen genoemde Servische operaties tenminste voor een deel een reactie op eerdere Bosnische successen, onder meer ten zuidwesten van de stad Bihac. Bosnische eenheden zouden aldaar onder meer een Servische radarpost en verbindingscentrum bedreigen.

Deze melding bevestigt recente indicaties dat de Bosnische regeringseenheden in toenemende mate beogen verbindingsposten van de VRS onder controle te krijgen. Eerder was al sprake van pogingen om ook in de Ozren-bergen (ten zuiden van Doboj) en in de Majevisa-bergen (bij Stolice) Servische verbindingsposten te veroveren. Vermeldenswaard daarbij is dat de Moslims kennelijk niet zozeer de verbindingen van de VRS willen verstoren, maar de betreffende posten daadwerkelijk pogen over te nemen, zelfs ten koste van relatief grootschalige verliezen. Dit wijst erop dat de Moslims hopen deze posten zelf in gebruik te nemen. Tot op heden was echter niet bekend dat de Bosnische strijdkrachten over de daartoe benodigde geavanceerde verbindingsmiddelen beschikken. Tegen die achtergrond moet echter nogmaals onderstreept worden dat er sinds enige tijd sprake is van clandestiene vluchten, vooral in de omgeving van Tuzla. Tot op heden werd aangenomen dat daarmee met name wapens werden aangeleverd, maar het is zeker niet uitgesloten dat langs die weg tevens moderne verbindingsmiddelen zijn verworven.

De spanningen rond het vliegveld van Sarajevo zijn de afgelopen dagen toegenomen. De VN heeft enkele weken geleden, in een poging de humanitaire hulpverlening te kunnen blijven voortzetten, de VRS toegestaan een liaison-officier te stationeren op het vliegveld. Deze heeft het recht de vrachtbrieven van VN-

vluchten te controleren om vast te stellen dat er geen (wapen)smokkel naar de Moslims plaatsvindt. Inmiddels gebruiken de VRS echter de aanwezigheid van deze officier om alle vluchten op of vanuit Sarajevo waarin zich burgers bevinden onmogelijk te maken. Onlangs heeft hij zelfs geweigerd de openstelling van het vliegveld nog verder te bespreken, tenzij de Bosnische Serviërs een controlepost en een politiek afgevaardigde mogen stationeren in het gebouw van het vliegveld. Bovendien maakte hij zijn opstelling afhankelijk van het optreden van de Moslims op de vliegvelden van Visoko (centraal-Bosnië) en Cazin (Bihac-pocket). In het verleden hebben de Bosnische Serviërs het gebruik van het vliegveld van Sarajevo herhaaldelijk beperkt, zeker in tijden dat er sprake was van offensieven van Moslim-zijde.

Er gaan geruchten over een op handen zijnde militaire staatsgreep in de RS. Vermoedelijk houden deze geruchten verband met de wrijvingen tussen de politieke en militaire leiders van de RS. Karadzic en de opperbevelhebber van de VRS, Mladic, lijken echter ondanks onderlinge spanningen voorlopig op elkaar aangewezen. Vermeldenswaard is dat Karadzic en Mladic inmiddels gezamenlijk bezoeken hebben gebracht aan eenheden van de VRS, als om hun verbondenheid te illustreren. Anderzijds heeft Mladic onlangs ook, kennelijk zonder ruggespraak met Karadzic, onlangs een bezoek gebracht aan Belgrado.

Volgens recente aanwijzingen treft het Kroatische opperbevel voorbereidingen om het aantal reguliere Kroatische eenheden (HV) in Bosnië-Herzegovina op korte termijn aanzienlijk te versterken. De aanvullende eenheden zouden moeten worden ingezet in de regio-Livno en in Kupres. Doel van deze inzet zou onder meer zijn de uitgangsstellingen voor een latere aanval vanuit oostelijke richting op Knin, de hoofdstad van de Krajina, te verbeteren. Tevens zouden de voorgenomen operaties bedoeld zijn om de Bosnische en Kroatische Serviërs te dwingen eenheden te onttrekken aan de fronten bij Bihac. Zoals reeds eerder gemeld, is reeds op beperkte schaal sprake van HV-hulp aan de Bosnische strijdkrachten. De jongste melding onderstreept dat de Kroatische politieke en militaire top bereid blijft om, ondanks onderlinge tegenstellingen, de Bosnische strijdkrachten bij te staan wanneer dit tevens de Kroatische belangen dient.

Karadzic heeft tevens verklaard dat de [Bosnische] Kroaten zich niet loyaal hebben opgesteld. Hij zei het te betreuren dat de Kroaten zich tegen de Serviërs hebben gekeerd "na alles waarin we hen hebben bijgestaan". Hij dreigde dat de Kroaten voor dit gedrag "een hoge prijs zouden moeten betalen". Naar alle waarschijnlijkheid houdt deze uitspraak verband met de Kroatische vorderingen rond Livno. Zijn woorden duiden op het (reeds vermoede) bestaan van geheime overeenkomsten in het verleden tussen Serviërs en Kroaten over samenwerking in Bosnië-Herzegovina.

Overigens zouden momenteel in leidende kringen in Zagreb aard en omvang van de wapenleveranties aan de Bosnische Moslims ter discussie staan. Zoals reeds eerder gemeld, levert een aantal landen van buiten

de regio, waaronder in ieder geval Iran, via Kroatië wapens aan de Bosnische Moslims. In ruil ontvangt de HV een deel van dergelijke wapenleveranties. Sommige Kroatische leiders wijzen er verder op dat de Moslims met de verkregen wapens Servische eenheden en middelen binden, die anders mogelijkwerijs tegen (Bosnische en Kroatische) Kroaten kunnen worden ingezet. Anderen zijn echter bevreesd dat de Moslims deze wapens in een later stadium ook kunnen inzetten tegen de Kroaten, en zijn op grond daarvan voorstander van het indammen van de wapenstroom naar Bosnië-Herzegovina. Dit dispuut onderstreept het heersende wantrouwen tussen Kroaten en Moslims, dat de onderlinge samenwerking zal blijven compliceren.

Kroatië

De Veiligheidsraad van de VN heeft het afgelopen weekeinde een nieuwe resolutie aanvaard met betrekking tot de vredesoperatie in Kroatië. Daarin wordt bevestigd dat de vredesmacht in het vervolg zal worden aangeduid met UNCRO (United Nations Confidence Restoration Operation). De sterkte zal bijna worden gehalveerd tot 8750 man. Het accent van het mandaat zal worden verlegd naar de grenzen van Kroatië met Bosnië-Herzegovina en "Joegoslavië". Met deze bepalingen komt de Veiligheidsraad tegemoet aan de wensen van de Kroatische regering, die had gesteld dat UNPROFOR in feite de Serviërs begunstigde door de status quo rond de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) te consolideren met het toezicht op het bestand langs de confrontatielijnen tussen beide partijen. De VN heeft echter niet ingestemd met alle Kroatische eisen; zo had Zagreb aangedrongen op het vertrek van de UNPROFOR-bataljons uit Rusland en de Derde Wereld; toch heeft de Veiligheidsraad bepaald dat de Russen, Jordaniërs en Nepalezen deel zullen blijven uitmaken van UNCRO. De Kroatische vertegenwoordiger bij de VN, Nobile, heeft inmiddels gesteld dat zijn regering het VN-besluit "gunstig beoordeelt", mits de genoemde bepalingen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Grottere problemen zijn te verwachten van de kant van de Krajina. De Kroatisch-Servische politieke top heeft herhaaldelijk onderstreept eventuele veranderingen in het mandaat ten opzichte van dat van UNPROFOR af te wijzen. Met name VN-controle op het grensoverschrijdende verkeer tussen (de Servische delen van) Bosnië-Herzegovina en Kroatië is de Serviërs een doorn in het oog, omdat daarmee de mogelijkheden voor wederzijdse Servische (militaire) hulpverlening kunnen worden gelimiteerd. De Veiligheidsraad heeft in de betrokken resolutie onderstreept dat de bewegingsvrijheid van leden van UNCRO desnoods zonder instemming met de strijdende partijen kan worden afgedwongen. Ook heeft zij gedreigd dat obstructie van pogingen van UNCRO om het grensoverschrijdende verkeer te controleren, kan leiden tot de volledige terugtrekking van de VN uit Kroatië. Deze bepaling hangt samen met de inschatting dat een dergelijke terugtrekking niet in Servisch voordeel zou zijn, omdat de aanwezigheid van UNCRO de mogelijkheden van Kroatisch militair optreden tegen de Krajina enigszins beperkt. Om die reden wordt aangenomen dat de Serviërs zich uiteindelijk zullen neerleggen bij het UNCRO-mandaat,

al zijn in de praktijk Servische pogingen te verwachten om de VN-activiteiten aan de internationale grenzen van Kroatië te beperken.

Een zeer gespannen situatie bestaat momenteel rond (de voormalige) UNPA-west (west-Slavonië). Zoals bekend hebben de Serviërs vorige week gedurende 24 uur de snelweg Zagreb-Belgrado die door dit gebied voert, geblokkeerd uit protest tegen, wat werd genoemd, Kroatische obstructie van het gebruik van deze snelweg. Deze obstructie was echter weer een reactie op eerdere Servische provocaties. Kort na het beëindigen van genoemde blokkade heeft een aantal incidenten tussen Kroatische en Servische burgers plaatsgevonden, die tot gevolg hadden dat vier Kroaten en één Serviër werden gedood. Kort nadien hebben HV-eenheden de (voormalige) UNPA betreden. Als reactie hebben de Serviërs uit twee onder VN-toezicht staande depots hun zware wapens teruggehaald en Kroatische steden buiten de UNPA's (met name Karlovac en Sisak) met artillerie beschoten. Inmiddels is het gekomen tot een gewapend treffen tussen beide partijen.

Hoewel de Kroatische regering heeft onderstreept dat het om een beperkte operatie gaat, die vooral tot doel heeft verdere Servische provocaties rond de snelweg te verhinderen, hebben VN-woordvoerders gesteld niet uit te sluiten dat de volledige verovering van de (voormalige) UNPA het einddoel van de Kroatische aanval is. In ieder geval wijst de omvang niet op een beperkte operatie: het zou gaan om bijna drieduizend man, ondersteund met zware wapens (tanks en artillerie). De Kroatische luchtmacht heeft inmiddels een mislukte poging gedaan om bij Bosanska Gradiska de brug over de rivier Sava, die aldaar de grens vormt tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië, te vernietigen. Doel van die aanval is ongetwijfeld de mogelijkheden van de VRS om de Kroatische Serviërs te assisteren, te beperken.

Er was reeds geruime tijd sprake van een dreigende situatie in west-Slavonië. De Kroatische regering had vorige maand aangedrongen op het volledige vertrek van UNPROFOR/UNCRO uit het gebied. Bovendien hadden aan de grens de UNPA "spontane" demonstraties plaatsgevonden van Kroaten die door de Serviërs uit dit gebied waren verdreven. Ook was, zoals gemeld, reeds enige tijd sprake van troepenconcentraties van de HV in de omgeving van UNPA-west. De Kroatische regering is de afgelopen tijd sterk bekritiseerd door vluchtelingenorganisaties in verband met het besluit van eind maart jl. om alsnog in te stemmen met voortzetting van de VN-aanwezigheid in Kroatië. Vermoedelijk heeft het Kroatisch bewind besloten tot een operatie in UNPA-west om ten opzichte van zowel de interne vluchtelingen als de internationale gemeenschap te illustreren dat zij niet bereid is de status quo voort te laten duren. De situatie in UNPA-west biedt in dit opzicht diverse voordelen. Ten eerste was het Kroatische aandeel van de vooroorlogse bevolking in dit gebied vrijwel even groot als het Servische, zodat in geval van een Kroatisch succes relatief veel vluchtelingen zouden kunnen terugkeren. Bovendien grenst UNPA-west niet aan Dalmatië, de "kern" van de Krajina, noch aan "Joegoslavië", zodat de mogelijkheid van een

reactie vanuit die gebieden gelimiteerd wordt. Tenslotte is de aanwezigheid van Kroatisch-Servische eenheden, met name in het noorden van de UNPA, minder groot dan in andere delen van de Krajina.

Desondanks is onzeker of Kroatië in dit stadium inderdaad beoogt geheel west-Slavonië te veroveren. Een dergelijke poging zou mogelijk leiden tot vergroting van de steun aan de Kroatische Serviërs, met name vanuit het aangrenzende Bosnië-Herzegovina, maar via dat land mogelijk ook uit "Joegoslavië". Daardoor kan het conflict op langere duur leiden tot een verdere escalatie van de conflicten in het voormalige Joegoslavië. Bovendien ontstaat bij een langdurige operatie het gevaar op een internationale veroordeling van Kroatië. Karadzic heeft zich uiterst verbolgen getoond over het HV-optreden in Slavonië. Hij onderstreepte dat deze ontwikkelingen het proces van eenwording tussen de RS en de Krajina aanzienlijk kan bespoedigen.

Vermeldenswaard is dat de "Joegoslavische" reactie op het Kroatische optreden tot op heden relatief terughoudend is geweest. Vanzelfsprekend werden de HV-operaties openlijk veroordeeld, maar in de media werd aan de ontwikkelingen in Slavonië opmerkelijk weinig aandacht besteed. Dit houdt vermoedelijk verband met het feit dat het "Joegoslavische" regime wil vermijden rechtstreeks betrokken te raken bij de strijd in Kroatië, omdat dit het streven naar normalisering van de eigen internationale positie zou doorkruisen. Een belangrijke nevenoverweging zal zijn geweest dat Milosevic c.s. de mogelijkheden voor de extreem-nationalistische oppositie willen beperken om het Kroatische optreden aan te grijpen voor nieuwe kritiek op de politiek van de Servische regering. Het is echter evenmin uitgesloten dat Tudjman, zoals in het verleden wel is gebeurd, Milosevic van tevoren heeft ingelicht over de voorgenomen acties en het beperkte karakter daarvan heeft onderstreept.